

## برنامه و اساسنامه حزب دموکراتیک یارسان مصوب کنگره " ۷، "کنگره ملیکا دستیاب" ، ۴ و ۵ آوریل ۲۰۲۶ - آکرشهوئیس - نروژ

### پیشگفتار

بنا به گواه تاریخ نوشتاری و گفتاری بشر و دیگر یادگارها و ماندگارهای فرهنگی و تمدنی مشترک جهانیان، دنیادید فرد تابع ابعاد مشخص معنوی و مادی جامعه‌ی مادر است. تصویری که از جهان هستی ذهن انسان را در کام اندیشه و اعتقاد برده است در تمام موارد، در عمل، در باور، در رفتار و بینش اجتماعی و زندگی فردی و دیگر فعل و انفعالات و کنش و واکنش‌های فرد تأثیر مستقیم دارد. به قدمت عمر انسان تلاش و مبارزه برای فراهم آوردن شرایط زندگی بهتر وجود داشته است. با وجود آنکه سطح درک و شناخت در جوامع قدیمی به علت محدودیت‌ها، که همسرخ فریافت تاریخی مشخصی هستند، مانع تعریف روشن و جامع از اصول حقوق بشر شده است، اذهان و درک عمومی با ملاک‌های ابتدایی عدالت و رعایت حریم حیثیت انسان‌ها آشنا بوده‌اند و طریقه‌ی ممارست مرزهای اختیاری و صلاحیتی نظام را با وسوسه‌ی زندگی و خرد خود مورد سنجش و داوری قرار داده‌اند. انسان‌ها در طول هزاره‌های متمادی در تلاش برای بدست آوردن حقوق برابر بوده‌اند. علیرغم اینکه حقوق پایه‌ای انسان‌ها در اعلامیه جهانی حقوق بشر تعریف و مشخص شده و اکثر کشورها آنها را به رسمیت شناخته و متعهد به اجرای مفاد آن شده‌اند. کم نیستند انسان‌ها و جوامعی که از همان حقوق پایه‌ای به طور سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده توسط حکومت‌ها محروم می‌گردند. جامعه یارسان یکی از آن جوامعی است که حقوق آنها در ابعاد گسترده از دیر باز تا کنون نقض شده و مورد تعرض قرار گرفته است.

تاریخ سیاسی و اجتماعی بشر پُر از فرمانروایانی است که هرکدام با نام و لقبی جایگاهی را برای خود بدست آورده‌اند، یا اینکه خود تاریخ‌نویسی را برای آنان شایسته دانسته است. اذهان و داوری عمومی مشترک، شهریار را بیدادگر و شهریار دیگر را دادگر شناخته است. با وجود آنکه حق عملکرد سیاسی از مردم، از طرف نیروهای مستبد و ظالم سلب و حقوق آنها نقض شده است، اما مبارزه برای استقرار نظامی عادل که بتواند حقوق فردی و اجتماعی آحاد و اجتماعات را محترم بشمارد و به ارزش‌های برابری، عدالت اجتماعی و اقتصادی و به آزادی‌های فردی و اجتماعی تطور و بسط دهد، در اکناف و اطراف جهان هنوز ادامه دارد. مردم یارسان از این قبیل اجتماعات

هستند که برای تحصیل و تحقق اهداف انسان محور به طرق مسالمت آمیز از دیر باز تا کنون مبارزه می کنند.

در غیاب حاکمیت مردمی، بنیادی ترین حقوق و آزادی های انسانی شهروندان در جامعه، محدود، نقض و یا بطور کلی پایمال می گردد. تداوم چنین وضعیتی نارضایتی فردی و گروهی را به دنبال داشته و سبب بی ثباتی اجتماعی و سیاسی در جامعه می گردد. در جوامعی که اصل عدم تبعیض و اصل تساوی حقوق انسان ها نادیده گرفته می شود، اساس همزیستی مسالمت آمیز در روابط انسان ها به چالش کشیده می شود.

### یارسان و هویت ملی

مردم یارسان پیروان دین یاری، یکی از پایدارترین و اصیل ترین جوامع هستند که به خاطر دفاع از هویت، زبان و فرهنگ خود همواره از ستم اتنیکی و ستم مضاعف دینی رنج برده اند. از آنجا که پروسه شکل گیری فرهنگ و ارزش های اجتماعی و انسانی جوامع بشری، تحت تاثیر زبان، افکار، فلسفه های علمی و آیینی تکوین و تحول یافته است، جامعه یارسان نیز به واسطه دیدگاه ها، باورها و اندیشه های فلسفی منحصر به خود و تحت تاثیر دین یاری به ویژگی های فرهنگی، ارزش های انسانی و اجتماعی مختص به خود دست یافته است. مردم یارسان در کنار اعیاد دینی خود، نوروز را بعنوان یک روز ملی جشن می گیرند.

از مطالعه آثار و ادبیات کتبی و شفاهی یارسانی و همچنین باورها و رفتارهای آنان چنین استنباط می شود که بیشتر سنت ها و مرسومات مرتبط با جامعه یارسان از دیرباز در میان گردها و دیگر ملت ها و قومیت های ساکن در فلات ایران به ویژه در جوامع زاگرس نشین، رایج بوده اند.

جامعه یارسان از پیشقراولان و حاملین مشعل آزادیخواهی و سمت دهندگان مبارزات آزادیخواهانه، عدالت و هویت طلبانه با پشتوانه ارزشهای ملی و بومی در سرزمین ایران می باشد.

جامعه یارسان بعد از فروپاشی امپراتوری ساسانی و تثبیت قدرت سیاسی اعراب در سرزمین اجدادی شان، همدوش دیگر نیروهای اجتماعی در ایران در قرن دوم هجری دوران سکوت و خلوت و خلاء را شکستند و همدوش دیگر نیروهای اجتماعی در ایران وارد مبارزه علیه بیدادگری بدنبال فتوحات اسلامی در سرزمینهای اشغالی به پا خاستند.

بنا به آثار یارسانی، متعاقب استیلاي اعراب بر مناطق محل زیست یارسانیان، نهضت‌های متعددی در دوران‌های مختلف در جهت حفظ و بازسازی هویت‌ها و ساختارهای اجتماعی ماقبل اسلام از یکسو و مقاومت در برابر تهاجم سیاسی، فرهنگی و اقتصادی اشغالگران از سوی دیگر، در فواصل زمانی گوناگون شکل گرفته که می‌توان از برجسته‌ترین آنها به نهضت‌های بهلولی مادی (ماهی)، شاه خوشین لُرستانی، بابا سرهنگ دودانی، بابا جلیل و بابا ناووس جاف اشاره کرد. تداوم این نهضت‌ها سرانجام به دوره‌ی سلطان سهاک برزنجی و ظهور و علنی شدن دین یاری می‌انجامد. در این دوره قراردادی تحت عنوان "بیابس پردیوری" یا "بیا و بست پردیوری" منعقد می‌شود ("پردیور" نام محلی در هه‌ورامان / اورامانات-هورامانات / کردستان ایران است). در این قرار داد اصول اعتقادی آیین یاری، آرمان‌ها، اهداف و شیوه رهبری جامعه از طریق نظام شورایی "پیر و پادشاهی" مشخص می‌شوند. مبارزه و مقاومت در جهت حفظ هویت فرهنگی و دینی بر اساس شالوده‌ای از باورهای کهن پیش از اسلام رایج در میان گردان سازماندهی می‌شود. رنسانس فکری در جهت اصلاح اخلاقی انسان و جامعه و ترفیع مقام و جایگاه انسان و بیرون رفت از انحطاط ارزشی بر اساس چهار اصل اخلاقی "راستی، پاکی، نیستی و ردا" شکل می‌گیرد. برابری و عدالت اجتماعی و رسیدن به نوعی از سیادت و خودگردانی محلی در حین عشق و وفاداری به حفظ و حراست از فرهنگ و تمدن زاگرس و اسطوره‌ای ماد میترائی در دستور کار قرار می‌گیرد. تداوم نظام پیرو پادشاهی و ادامه رسالت تعریف شده در پیمان پردیوری از طریق تشکیل "جم"‌های (جمع، شورا) و خاندان‌های یاری میسر و عملی می‌گردد، که تا کنون نیز به قوت خود باقی مانده است.

دوره سید حیدر ملقب به سید براکه گوران در اوایل قرن نوزدهم میلادی جلوه دیگری از تداوم نهضت یاری است. این دوره از تلاش یارسانیان برای کسب شناخت واقعی از مبانی فکری، دینی، فرهنگی و تاریخی خود و همچنین گردآوری آثار و ادبیات یارسانی از اهمیت محوری برخوردار است.

جامعه یارسان امروزی، وارث اعتقاد یاری، پیمان پردیوری با ارزشها، آرمانها و رسالت‌های آن است. رسالت‌هایی که نه تحقق یافته‌اند و نه به فراموشی سپرده شده‌اند. ستمی که بر جامعه یارسان نیز روا

دیده شده است تا حدود زیادی نیز ریشه در پایداری و مقاومت آنان در جهت حفظ همین میراثها بوده است.

### وضعیت سیاسی اجتماعی جامعه‌ی یارسان در دوران جمهوری اسلامی ایران

جامعه یارسان یکی از جوامعی است که بی حقوقی را در تمامی عرصه‌ها و در ابعاد وسیع تجربه کرده و این جامعه در تاریخ موجودیت خود شاهد تداوم نبردی نابرابر در جهت حفظ موجودیت و ساختار هویتی خویش است. ستم دینی، مضاعف بر ستم اتنیکی، نابرابری حقوقی و محرومیت از بهره‌گیری از امکانات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، منجر به عدم رشد استعدادهای فردی و جمعی جامعه یارسان گردیده و سبب شده است که مناطق یارسان نشین جزو محرومترین نقاط ایران باقی بماند و قربانی سیاست آسیمیلیاسیون (حل و یکسان سازی) شود. تنگ نظری اجتماعی و ناآگاهی وسیع در سطح جامعه نیز همگام با این سیاست عمل نموده و در به انزوا کشاندن جامعه یارسان نقش خود را ایفا نموده است. انتشار اکاذیب و تعریفات جعلی از هویت یارسانها بطور دانسته و ندانسته، از جانب خودی و بیگانه سبب شده که همسایگان غیر یارسانی ما نسبت به آیین یاری دچار شک و تردید شوند و خود یارسانها نیز به نسبت اعتقادات و هویت خود دچار سردرگمی و چندگانگی باشند. پیروان آیین یاری با عناوینی همچون اهل حق، علی الهی، شیطانپرست مورد خطاب قرار گرفته‌اند.

لازم به ذکر است که اکثر پیروان این دین در ایران زندگی میکنند. دین یاری در بین دیگر اتنیکها در ایران نیز دارای پیروان زیادی است. در کردستان عراق و در عراق از یارسانها تحت عنوان " کاکه‌بی " نام برده میشود.

انقلاب سال ۱۳۵۷ و تغییر در ساختار سیاسی و استقرار رژیم دینی در ایران، انواع تنشهای سیاسی و اجتماعی را به دنبال داشت. مبارزات آزادیخواهانه از یکطرف و اقتدارطلبی سیاسی مذهبی از طرف دیگر منجر به اعلام جنگی ناعادلانه علیه نیروهای آزادیخواه، اقلیتهای اتنیکی و دینی در سراسر ایران و بتبع آن علیه مردم یارسان گردید که این جنگ خود را در قاموس بمباران، کشتار مردم بی دفاع و محاصره‌ی اقتصادی و اعمال محرومیت‌های اجتماعی نشان داد.

نظام حاکم کنونی در ایران بر اساس احکام شریعت اسلامی و ایدئولوژی مذهب شیعه و اصل ولایت فقیه استوار است. در این نظام مذهبی، یکی از پیش شرطهای برخورداری از حق شهروندی

برابر، اعتقاد به مذهب حاکم و وفاداری به نظام ولایت فقیه است. در نتیجه مردم یارسان همراه با سایر اقشار جامعه که پیرو مذهب مورد نظر رژیم نیستند از حق شهروندی محروم و محکوم به تحمل اجحافات، بی حقوقی و تبعیضات فاحش غیر انسانی شده‌اند.

با وجود آنکه یاری تنها دین رایج و متداول در میان یارسانیان تحت ستم در نظام جمهوری اسلامی است، موجودیت آن انکار شده و پیروان این باور کهن نه تنها به رسمیت شناخته نشده‌اند، بلکه بر اساس بندهای ۱۲ و ۱۳ قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران، حقوق پایه‌ای و موجودیت جامعه یارسان نیز نفی شده، و تبلیغ این آیین تا حد ارتکاب به جرم و پیروی از آن نقض قوانین جمهوری اسلامی محسوب می‌شود. فرد یارسانی برای ادامه‌ی حیات و بدست آوردن حقوق اولیه‌ی انسانی خود مجبور به خودسانسوری و جعل هویت تاریخی می‌شود.

مردم یارسان در همان ابتدای به انحراف رفتن انقلاب ۵۷ و تبدیل شدن آن به یک حکومت دینی، نارضایتی خود را نسبت به این روند به شکل‌های گوناگون نشان دادند. در همان اوایل پیروزی انقلاب و در ادامه سیاست‌های تبعیض آمیز ضد بشری جمهوری اسلامی سرکوب بی رحمانه مردم یارسان شروع شد و رفتار بی رحمانه حکومت اسلامی منجر به فرار و آواره گی هزاران نفر از این مردم به کشورهای مجاور از جمله عراق شد.

مردم یارسان در راستای مبارزه حق طلبانه برای بدست آوردن حقوق اجتماعی خود در طول چهار دهه اخیر دست به تشکیل سازمانها و جنبشهای سیاسی که در زیر به آنها اشاره میشود زده‌اند.

### تشکیل جنبش مقاومت جامعه اهل حق در اوایل دهه هشتاد میلادی

در ابتدای دهه‌ی هشتاد میلادی، بخشی از جامعه یارسان با تشکیل جنبش مقاومت جامعه‌ی اهل حق در مناطق کردستان عراق، مبارزات خود را بطور همزمان و در پیوند با جنبش ملی دموکراتیک مردمان ایران به پیش بردند، اما بدنبال تحولات سیاسی و نظامی و همچنین محدودیتهای فراوان در منطقه، این جنبش امکان تداوم نیافت و منحل گردید.

### تأسیس دو سازمان یارسانی جنبش دموکراتیک یارسان و یاریکورد

در اوایل دهه‌ی هشتاد، و انتقال بخش زیادی از مردم یارسان به کشورهای پناهنده پذیرغری، امکان نوعی بازبینی و گرایش بسوی سازمان یابی مجدد فراهم گردید، و بدین ترتیب امکان ایجاد تشکلهای فرهنگی و سیاسی توسط اعضای برونمرزی این جامعه بوجود آمد.

زندگی در جوامع دمکرات به درک و آشنای جامعه‌ی یارسان از حقوق فردی و اجتماعی سرعت بخشید. گفتمان رایج تعدد فرهنگها در کشورهای اروپای امکان آشنای با کار سازمانی دقیق و فعالیت اجتماعی سالم مبنی بر نگرش پلورالیستی سیاسی و فرهنگی بخش برونمرزی را وادار به ایجاد تشکلهای فرهنگی، سیاسی، پناهندگی و مدنی کرد.

در تقابل با وضعیت موجود، اعضای جامعه‌ی برونمرزی یارسان، پس از بحث و بررسی های متعدد به این نتیجه رسیدند که مبارزه مسالمت آمیز، و طرح خواسته‌های عادلانه‌ی مردم یارسان در بستر موقعیت سیاسی حاضر، امری لازم و ضروری است و در نتیجه ایجاد یک تشکل سیاسی که بتواند بزبانی گویا این خواسته‌ها را بیان کرده و توان عمومی را در راستای رسیدن به آنها بسیج نماید، ضروری مینمود. نتیجه این ضرورت موجب تأسیس جنبش دمکراتیک یارسان در مارس ۲۰۰۷ و سازمان یاریکورد در سال ۲۰۱۰ شد.

### معرفی حزب دموکراتیک یارسان

جنبش دمکراتیک یارسان و یاریکورد با توجه به اهمیت اتحاد و همصدائی نیروهای سیاسی و اجتماعی و جذب هر چه بیشتر فعالین و نیروهای یارسانی برای نیل به اهداف خود زمینه برگزاری یک کنگره مشترک تحت عنوان "کنگره اتحاد یارسان" فراهم آوردند که در تاریخ در ۷ و ۸ آپریل ۲۰۱۲ میلادی منجر به تأسیس سازمان دمکراتیک یارسان شد. سازمان دمکراتیک یارسان در کنگره ۷ به حزب دموکراتیک یارسان تغییر نام داد.

حزب دموکراتیک یارسان یک تشکل سیاسی، دمکراتیک و معتقد به پلورالیسم سیاسی است. جریانی است که خود را متعهد به رعایت از اعلامیه جهانی حقوق بشر، الحاقات و میثاقهای مربوطه میدانند و خواهان برقراری یک نظام سکولار و دمکراتیک در ایران بمنظور نیل به آزادی، دمکراسی، عدالت اجتماعی و حاکمیت قانون و کسب حقوق مطرح در اعلامیه مذکور است.

حزب دموکراتیک یارسان معتقد است که جامعه یارسان میبایستی همزمان که در جهت رفع ستم ملی و دینی بر خود میکوشند، در سطوح مختلف مبارزاتی دیگر نیز همگام با مبارزات عدالت‌طلبانه

و آزادیخواهانه اقشار اجتماعی حرکت کند. این حزب معتقد است آزادی زن یارسانی، بسته به آزادی زن در جامعه است. حقوق دموکراتیک و شهروندی برابر نیز باید در همین پیوستگی پیگیری و حصول شود.

برای تحقق و رسیدن به آرمانهای انسانی جامعه‌ی یارسان، این سازمان خود را متحد طبیعی جریانات آزادیخواه، دمکرات و سکولار می‌داند.

حزب دموکراتیک یارسان در مسیر مبارزه خود را متحد طبیعی جریانات آزادیخواه، سکولار و دمکرات ایرانی می‌داند.

مبارزه‌ی حزب دموکراتیک یارسان مسالمت آمیز و بر واقعیت و اعتقاد به پلورالیسم فرهنگی و سیاسی استوار است. غایت مبارزه سدی زندگی خوب و تأمین سعادت و امنیت برای آحاد، اجتماعات و افراد است. بعد دیگر مبارزه معطوف به احیای وجدان، بینش و ارزشهای فرهنگی و حضور تاریخی در پاسداری از سرمایه‌های بومی است.

## اهداف و خواسته‌ها

### الف: برنامه سیاسی

۱. رعایت و اجرای مفاد منشور حقوق بشر مصوب ۱۰ مارس ۱۹۴۸ سازمان ملل و الحاقات و میثاقهای مربوط به آن.

۲. تمرکز زدائی سیاسی از طریق سپردن اداره امور به ساکنین مناطق مربوطه از طریق رای گیری دموکراتیک.

با الهام از تجربه موفق سیستم سیاسی- اداری کشورهای نوردیک (شمال اروپا) ، سازمان سیستم اداری سیاسی زیر را پیشنهاد می‌کند:

### سه سطح اصلی اداره کشور:

#### دولت:

دولت شامل مجلس، حکومت و قوه قضائیه و اداره دولتی است و به عنوان نهاد حاکمیت ملی عمل می‌کند.

اختیارات دولت سراسری، همانند آنچه در تمامی نظام‌های دموکراتیک پیشرفته جهان مشاهده می‌شود، محدود به حوزه‌های کلان و حاکمیتی همچون سیاست خارجی، امور دفاعی و نظامی، و مدیریت اقتصاد ملی است. سایر امور عمومی و اجرایی، از جمله برنامه‌ریزی توسعه، با توجه به رعایت محیط زیست و اقتصاد، آموزش، بهداشت، فرهنگ، خدمات اجتماعی و مدیریت منابع محلی، در چارچوب اصل توزیع و تفویض قدرت سیاسی، در اختیار دولت‌ها و مجالس استانی قرار می‌گیرد. این اختیارات در قانون اساسی درج باید گردد.

#### شهرداری‌های استان

این سطح حکومتی ارگان‌های حاکمیتی منطقه‌ای را تشکیل می‌دهد. اداره استانیها توسط حکومت، پارلمان و نهادهای قضایی مستقل منتخب مردم.

#### شهرداری‌ها:

این سطح حکومتی به عنوان ارگان‌های حاکم محلی شناخته می‌شود.

شهرداری‌ها مسئولیت رسیدگی به منافع شهروندان و انجام وظایف نزدیک را دارند. این ایده از دموکراسی و خودمدیریتی محلی بر این اساس است که ساکنان هر شهرداری بهترین فهم از مسائل محلی را دارند و راه‌های موثرتری را می‌شناسند.

شهرداری‌ها مسئول خدمات محلی در حوزه‌هایی از جمله آموزش، بهداشت، مددکاری اجتماعی، حمل و نقل، وظایف فنی، فرهنگ و اوقات فراغت هستند.

شهرداری‌ها بر اساس مدل پارلمانی حکومت می‌کنند، به این صورت که شورای شهرداری از طرف مردم انتخاب می‌شوند. این شورا تحت رهبری یک شخص به عنوان "شهردار" قرار دارد و مسئولیت اداره کل، آماده‌سازی پرونده‌ها و اجرای تصمیمات شورای شهرداری را بر عهده دارد. این شهردار به حمایت اکثریت در شورای شهرداری وابسته است و در صورت از دست دادن این حمایت، همانند اصل بین مجلس/شورای ملی و حکومت، عزل و یا مجبور به استعفا می‌شود. بین دولت و شهرداری‌ها، سطح حاکمیت منطقه‌ای یا همان شهرداری استانی را داریم. این سطح حکومت دارای ارگان‌هایی است که با شهرداری‌ها هماهنگ شده‌اند، با یک شورای شهرستان به

عنوان نهاد انتخابی و یک شهردار شهرستان به عنوان مدیر اداری-سیاسی. کمیته شهرستان مشابه ریاست در شهرداری‌ها است.

۳. دخالت نمایندگان مردم که از طریق آراء مخفی و مستقیم انتخاب شده باشند، در مجالس قانونگذاری محلی و سراسری و دیگر مجامع و نهادهایی که در رابطه با حقوق شهروندی در طرح و تصویب قوانین دخیلند.
۴. نیروهای ارتش و انتظامی در قانون اساسی تعریف و برسمیت شناخته شوند.
۵. ممنوعیت ایجاد هرگونه نیرو شبه نظامی در کشور.
۶. حفظ استقلال حاکمیت دموکراتیک - ملی و حفظ یکپارچگی سرزمینی ایران.

یکپارچگی سرزمینی ایران از منظر حقوق بین‌الملل و حقوق عمومی اصل « یکپارچگی سرزمینی » در حقوق بین‌الملل یک اصل بنیادین و آمره (jus cogens) است که ریشه در ماده ۲(۴) منشور ملل متحد دارد. بر اساس این ماده، کلیه دولت‌ها از تهدید یا توسل به زور علیه یکپارچگی سرزمینی یا استقلال سیاسی سایر کشورها منع شده‌اند. این اصل همچنین در قطعنامه‌های متعدد مجمع عمومی سازمان ملل، از جمله قطعنامه ۲۶۲۵ (اعلامیه اصول حقوق بین‌الملل در زمینه روابط دوستانه میان دولت‌ها، ۱۹۷۰) مورد تأکید قرار گرفته است. بنابراین، یکپارچگی سرزمینی ایران در سطح بین‌المللی زمانی موضوعیت و کارکرد حقوقی پیدا می‌کند که کشور در معرض تجاوز یا تعرض نظامی از سوی قدرت‌های خارجی قرار گیرد.

اما در سطح داخلی میان دولت و شهروندان، مفهوم «یکپارچگی ارضی» (Territorial Integrity in Domestic Dimension) ابعادی فراتر از صرف حفاظت از مرزهای جغرافیایی دارد. یکپارچگی ارضی به معنای مشارکت برابر و عادلانه تمامی مردمان ساکن سرزمین ایران در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. این مفهوم مستلزم آن است که هیچ گروه اتنیکی، زبانی، دینی یا مذهبی به حاشیه رانده نشود و تمامی شهروندان در اداره امور کشور و تصمیم‌گیری‌های سرنوشت‌ساز سهیم باشند.

این برداشت از یکپارچگی ارضی با اصول مندرج در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR, 1966) نیز همخوانی دارد؛ به‌ویژه ماده ۱ میثاق که حق تعیین سرنوشت (Self-determination) را برای همه ملت‌ها به رسمیت می‌شناسد و مقرر می‌دارد که مردم حق دارند آزادانه وضعیت سیاسی خود را تعیین کنند و آزادانه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش را پی‌گیری نمایند. همچنین، اصول منع تبعیض و برابری حقوقی شهروندان در ماده ۲ و ماده ۲۶ همان میثاق تصریح شده است.

به بیان دیگر، دفاع از «یکپارچگی ارضی» ایران نه تنها به معنای صیانت از مرزهای جغرافیایی، بلکه به معنای تحقق همبستگی اجتماعی، مشارکت سیاسی فراگیر و رعایت عدالت اجتماعی است. تنها در پرتو چنین شرایطی است که تمامیت ارضی از حمایت مردمی برخوردار خواهد شد و مفهوم وطن، به‌جای آنکه با تبعیض و نابرابری گره بخورد، به ارزش مشترک و مایه همبستگی ملی تبدیل خواهد شد.

تبصره ۱. وظیفه ارتش دفاع از حق حاکمیت، استقلال کشور و مرزهای آن است. حق دخالت در امور سیاسی ندارد.

#### ب: برنامه اجتماعی

۱. برخورداری از حقوق شهروندی برابر، صرف نظر از تعلقات اعتقادی و هویتی بمنظور ایجاد امکان همزیستی مسالمت آمیز اقشار اجتماعی در کنار یکدیگر.
۲. جدایی دین از دولت و لغو دین رسمی در کشور. تلقی دین به عنوان امر خصوصی افراد بر پایه احترام و برخورد یکسان با پیروان ادیان و مذاهب.
۳. فراهم شدن شرایط بازگشت آوارگان و پناهندگان مطابق با استانداردهای انسانی و جبران خسارات مادی به آوارگان و قربانیان درگیریهای ناخواسته.
۴. تمام قوانین زن ستیز باید ملغی شود و با پیوستن کشور ایران به «کنوانسیون امحای کلیه اشکال تبعیض علیه زنان یا کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان» ۱۸ دسامبر ۱۹۷۹، قانون اساسی آینده حقوق زنان با الهام از روح کنوانسیون فوق تعریف و آنها را تضمین کند.
۵. باید کارگر ایرانی بر اساس «میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۱۹۷۴» دارای حقوق تعریف و تضمین شده در قانون اساسی آینده باشد.

### پ: برنامه اقتصادی

۱. توزیع عادلانه ثروت، درآمد و خدمات کشور و تعیین حداقل استانداردهای معیشتی و بهداشتی.
۲. جبران عقب ماندگیهای اجتماعی، اقتصادی از طریق تخصیص بودجه‌های اضافی به مناطق محروم و کاهش تفاوت استانداردهای شهری و روستایی.
۳. سازمان دموکراتیک یارسان مدل اقتصادی نوردیک (شمال اروپا) را پیشنهاد می‌کند. دولت رفاه، تامین اجتماعی و حقوق بازنشستگی که عمدتاً از طریق مالیات تامین میشود. مشارکت بالای زنان در زندگی کاری، درجه بالای برابری، آموزش (رایگان) دولتی از مشخصه‌های برجسته این مدل هستند. در این مدل مختلط اقتصادی، اقتصاد بازار آزاد و رقابتی به همراه بخش بزرگ دولتی (دولت بعنوان بزرگترین کارفرما و سهام دار در شرکتها و صنایع بزرگ) نبض حیات اقتصادی هستند.
۴. سیاستهای غلط و نادرست رژیم دینی در امر مدیریت جنگها، آبشارها، مراتع، زندگی حیات وحش، رودخانه و دریاچه‌ها کشور را با چالشهای جدی زیست محیطی مواجه کرده است. مناطق محل زیست مردم یارسان بیشترین خسارات زیست محیطی متحمل شده اند. افزون بر این سیل، خشکسالی و ریزدگردهای مداوم به این بحران دامنه‌ی بیشتری داده است. ما خواستار اجراء اقداماتی سازنده، علمی و اقتصادی در حوزه‌ی محیط زیست و اکولوژی که بیش از چهار دهه است سیاست های جمهوری اسلامی در این عرصه، جز ویرانگری در طبیعت و نابودی فزاینده ثروت های طبیعی و افزایش بحران چیز دیگری نبوده، است.

### ت: برنامه فرهنگی و آموزش و پرورش

۱. حق تدریس و تحصیل به زبان مادری.
۲. کشف، ثبت و حفظ آثار و ادبیات یارسانی در کنار دیگر سرمایه‌ها و میراث‌های فرهنگی و ادبی کشور و تأسیس مراکز علمی / تحقیقی به این منظور.
۳. آموزش و تحصیلات رایگان، از دوره ابتدائی گرفته تا سطح دانشگاه.

### ث: ساختار حقوقی و قضایی در چارچوب حقوق بشر بین‌الملل

#### ۱. استقلال قوه قضائیه

قوه قضائیه باید به طور کامل از مذهب و قدرت سیاسی مستقل بوده و بر اساس اصل حاکمیت قانون عمل کند. این استقلال، مطابق با ماده ۱۰ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده ۱۴ میثاق حقوق مدنی و سیاسی، شرط اساسی دادرسی عادلانه و بی طرفی قضایی است.

#### ۲. برابری و منع تبعیض

همه شهروندان بدون هرگونه تبعیض از حیث دین، مذهب، جنسیت، اتنیک، زبان یا عقیده، در برابر قانون برابرند. این اصل در مواد ۲ و ۷ UDHR و مواد ۲ و ۲۶ ICCPR تضمین شده است.

#### ۳. نهادهای مستقل حقوق بشر

ایجاد نهادهای مستقل نظارتی حقوق بشر، مطابق با اصول پاریس، برای نظارت بر اجرای تعهدات دولت ذیل UDHR، ICCPR و ICESCR و صیانت از کرامت انسانی ضروری است.

#### ۴. استقلال و بی طرفی قضات

گزینش و انتصاب قضات باید بر پایه معیارهای حرفه‌ای و غیرسیاسی انجام شود و هرگونه مداخله یا مشارکت قضات در فعالیت‌های سیاسی ممنوع باشد. این اصل از الزامات ماده ۱۴ ICCPR و اصول استقلال قضات سازمان ملل است.

#### ۵. تشکیل وزارت حقوق بشر

با توجه به سابقه نقض نظام‌مند حقوق بشر، تشکیل وزارت حقوق بشر به عنوان نهادی مستقل و پاسخ‌گو در برابر مجلس برای نظارت بر اجرای تعهدات حقوق بشری و تعامل با سازوکارهای بین‌المللی پیشنهاد می‌شود.

#### ۶. پیوند دولت و جامعه مدنی

ایجاد دفاتر استانی حقوق بشر و مشارکت جامعه مدنی، در راستای تحقق تدریجی حقوق بشر، زمینه‌ساز گذار به دموکراسی و دولت حقوق‌محور خواهد بود.

## اساسنامه

### ماده ۱. نام و هویت تشکل

۱. نام تشکل " حزب دموکراتیک یارسان " با علائم اختصاری ح.د.ی و نام انگلیسی آن Yarsan Democratic Party با علائم اختصاری YDP است.
۲. حزب دموکراتیک یارسان سازمانی است مستقل، سکولار و با ساختار دموکراتیک.
۳. آرم حزب متشکل از نقش تنبور و شعله خورشید است که با دو دایره سبز و قرمز و یک فضای سفید میانی احاطه شده است. در فضای بالایی آرم عنوان " حزب دموکراتیک یارسان " و در محیط پایینی YARSAN DEMOCRATIC Party نوشته شده است.
۴. ۸ آوریل ۲۰۱۲ م سالروز تأسیس حزب دموکراتیک یارسان است.

### ماده ۲. یار شدن در سازمان دموکراتیک یارسان

۱. تمامی افراد بالای ۱۸ سال که برنامه و اساسنامه مصوبه آخرین کنگره حزب را بپذیرند و متعهد به رعایت مفاد آن بشوند، میتوانند طبق درخواست کتبی از نهاد محلی و تأیید نهایی کمیسیون تشکیلات، به یار حزب درآیند.
  ۲. اعضاء جریانات سیاسی دیگر نمیتوانند بطور همزمان در حزب دموکراتیک یارسان یار باشند.
  ۳. حق یار بودن خود را ( هر ماه ۱۰ یورو. زمان پرداخت: ماو آوریل هر سال) بپردازد.
  ۴. کسی که درخواست یار بودن میکند، بمدت ۶ ماه تحت نظارت ارگان مربوطه تشکیلاتی برای رد یا تأییدی قرار می گردد.
  ۵. گروههای غیر سیاسی و انجمنها میتوانند با رعایت مفاد اساسنامهی سازمان و پایبندی به برنامه سیاسی آن به یار حزب در آیند.
۱. تبصره ۱. این بند شامل عضویت در سازمانهای خارجی در کشورهای محل اقامت نمیشود.
  ۲. تبصره ۲. حزب دموکراتیک یارسان می تواند به افرادی که دلسوز و به شکلی از حق و حقوق مردم و جامعه یارسان دفاع کند سمت " یار افتخاری " اعطاء کند. اعطای عنوان «یار افتخاری» به

افراد، در حیطة اختیارات کمیسیون تشکیلات قرار دارد. شرایط، ضوابط و معیارهای مربوط به «یار افتخاری» در آیین‌نامه داخلی کمیسیون تشکیلات تدوین، تعریف و تصویب شده است. تبصره ۳. یار افتخاری در نشستهای حزبی دارای حق رأی نمی باشد. تبصره ۴. بخاطر وجود فضای استبداد سیاسی و خطرات امنیتی در داخل کشور، هویت و فعالیت یاران داخل کشور، در حزب محرمانه خواهد ماند.

### ماده ۳. وظایف یاران حزب

۱. تلاش برای تحقق اهداف و آرمانهای حزب.
۲. پایبندی به اصول اساسنامه و نظم و قرارهای تشکیلاتی.
۳. تلاش برای حفظ وحدت جامعه یارسان.
۴. برای حفظ وحدت حزبی تلاش کند.
۵. در جلسات و نشست های حزب شرکت کند.
۶. در جهت ارتقاء آگاهی سیاسی خود با توجه به آرمان و دیدگاهها و مصوبات حزب بکوشد. تبصره ۱. متقاضیان پناهندگی و دانشجویان ۵۰٪ از حق یار شدن سالانه را پرداخت خواهند نمود.

### ماده ۴. حقوق یاران حزب

۱. حق شرکت و اظهار نظر در کلیه سطوح و نشستهای حزبی ، از جمله کنگره، کنفرانس و پلنوم.
۲. حق انتخاب کردن و انتخاب شدن برای هر مسئولیتی در حزب در چهار چوب موازین اساسنامه‌ای.
۳. حق ارائه پیشنهاد و انتقاد در رابطه با هر ارگان و مسئولی.
۴. برخورداری از حقوق دموکراتیک برابر.
۵. یاران کاندید شورای مرکزی باید حداقل ۱ سال از یار بودن آنها گذشته باشد و سابقه فعالیت در یکی از ارگانهای تشکیلاتی حزب را داشته باشند.
۶. حق برخورداری از آموزش سیاسی و تشکیلاتی.
۷. حق آزادانه کناره‌گیری از حزب بعد از طی مراحل تشکیلاتی و پایبندی به حفظ اسرار حزب.

۸. اشخاصی که پیش‌تر از حزب اخراج شده‌اند یا آزادانه کناره‌گیری کرده‌اند، در صورت تقاضای احراز مجدد عنوان «یار»، مکلف‌اند کلیه مراحل و ضوابط مقرر در ماده (۲) این اساسنامه را به‌طور کامل، منظم و مرحله‌به‌مرحله طی نمایند. سابقه یا پیشینه «یار» بودن در گذشته، تحت هیچ شرایطی موجب ایجاد حق مکتسبه، استثنا یا معافیت از اجرای مقررات یادشده نخواهد بود.

#### ماده ۵. سلب سمت یار

۱. یاران ( منجمله یاران شورای مرکزی) که مواد قید شده در ماده ۳ " وظایف یاران حزب" را نقض کنند طبق مقررات ذیل از آنها سلب یار می شود. این مأموریت در حوزه‌ی اختیارات و صلاحیتهای کمیسیون تشکیلات است:

- ابلاغ شفاهی

- ابلاغ کتبی

- سلب مسئولیت تشکیلاتی

- تعلیق مقطعی

- اخراج از حزب

۲. درخواست سلب یار بودن توسط ارگان مربوطه تهیه و برای تصمیم نهایی در اختیار کمیسیون تشکیلات سازمان قرار می گیرد.

۳. سازمان حق دارد که در صورت لزوم افراد خاطی را از طریق مراجع ذیصلاح مورد پی گرد قانونی قرار دهد.

۴. وظایف، اختیارات و امتیازات افراد اخراجی و مستعفی از آنان سلب میشود.

۵. کمیسیون تشکیلات مأموریت دارد که با تحقیق و بررسی کامل در رابطه با شکایت علیه یا تخلف یار (یاران) شورای مرکزی، گزارش تهیه کند و سپس نتیجه تحقیق و بررسی را برای تصویب نهایی به شورای مرکزی، ارسال کند.

#### ماده ۶. ارگانهای تشکیلاتی

۱. ارگانهای اصلی تشکیلات شامل:

کنگره

## شورای مرکزی و سخنگو

### کنفرانس

و پلنوم است.

۲. کمیته بازرسی مالی، کمیته انتخابات، کمیته تهیه و تدوین برنامه و اساسنامه، کمیسیونها و کمیته‌های کشوری و شهری از دیگر ارگانهای وابسته هستند.

### ماده ۷. کنگره

۱. کنگره عالی ترین ارگان حزب است و تصمیمات آن در سطوح مختلف سازمان لازم الاجراء خواهد بود.

۲. کنگره سه سال یکبار برگزار می شود.

۳. کنگره از کسانی تشکیل میشود که:

الف: یار یا یار علی البدل شورای مرکزی باشند.

ب: از طرف یکی از ارگانهای حزب بعنوان نماینده معرفی شده باشند.

۴. شرایط و نسبت نمایندگان هر ارگان برای شرکت در کنگره توسط شورای مرکزی تعیین و ابلاغ خواهد شد.

تبصره یکم: شورای مرکزی میتواند از جریانات سیاسی، نهادهای مدنی و نمایندگان اصناف و شخصیتهای مستقل بعنوان مهمان دعوت بعمل آورد.

۵. کنگره با شرکت ۲/۳ یاران حزب رسمیت می یابد.

۶. پیشنهادات با کسب رای نصف + ۱ یاران در کنگره بتصویب می رسد.

۷. یاران هیئت رئیسه کنگره متشکل از ۲ یار شورای مرکزی و ۳ یار از دیگر ارگانهای حزب می باشد.

۷. سازماندهی، تعیین زمان و مکان برگزاری کنگره از اختیارات شورای مرکزی است.

۸. برگزاری کنگره باید حد اقل ۳ ماه قبل از آن به اطلاع یاران سازمان رسیده باشد.

۹. یاران حدی باید حداقل ۱ ماه قبل از برگزاری کنگره پیشنهادات، طرح و انتقادهای خود را برای کمیته/کمیسیون آماده کاری کنگره فرستاده باشند.

۱۰. دستور کار کنگره باید حداقل ۲ هفته قبل از زمان برگزاری کنگره، برای یاران کنگره فرستاده شود.

#### ماده ۸. کنگره فوق العاده

۱. ۳/۲ یاران شورای مرکزی در پلنوم خود یا ۳/۲ یاران حزب میتوانند خواهان برگزاری کنگره فوق العاده شوند در صورتیکه شورای مرکزی نتواند مسائل حاد و کلان حزبی (سیاسی و تشکیلاتی) را حل و فصل و در انطباق با اصول اساسنامه مدیریت کند. شورای مرکزی موظف به دادن فراخوان برای تشکیل کنگره فوق العاده خواهد شد.
۲. کنگره فوق العاده فقط جهت رسیدگی و حل و فصل موضوع یا موضوعات مربوطه و مورد بحث برگزار می شود.

#### ماده ۹. وظایف و اختیارات کنگره

۱. تصویب برنامه، اساسنامه و اسناد حزب و ایجاد تغییرات در آنها.
  ۲. تعیین و تصویب خط مشی سیاسی، خطوط استراتژیک و تاکتیکهای ضروری حزب.
  ۳. بررسی گزارش و عملکرد شورای مرکزی.
  ۴. انتخاب شورای مرکزی و یاران علی البدل از طریق انتخابات آزاد و دموکراتیک.
  ۵. به شکایاتی که در دیگر ارگانهای تشکیلاتی حل و فصل نشده باشد رسیدگی میکند.
  ۶. صدور قطعنامه و بیانیه بنام خود.
  ۷. انتخاب هیئت بازرسی امور حزب.
  ۸. انتخاب کمیته انتخابات برای کنگره بعدی.
  ۹. انتخاب کمیته تهیه و تدوین اسناد حزب برای کنگره بعدی.
- تبصره:

تمامی افرادی که نامزد شورای مرکزی میشوند باید خود را برای شرکت کننده گان در کنگره معرفی کنند.

#### ماده ۱۰. کنفرانس حزب

۱. کنفرانس حزب جهت بررسی تحولات سیاسی و مسایل مهم حزبی بر اساس برآورد و دعوت شورای مرکزی با شرکت یاران و یاران علی البدل شورای مرکزی و نمایندگان ارگانهای حزبی تشکیل میگردد و تصمیمات آن در تمام سطوح حزبی لازم الاجراء است.

تبصره ۱: کسانی میتوانند در کنفرانس شرکت کنند که حداقل یکسال از یار بودن آنها در حزب گذشته باشد.

۲. ریاست کنفرانس را دو نفر از یاران شورای مرکزی و سه نفر از نمایندگان شرکت کننده بعهدہ دارند.

#### ماده ۱۱. وظایف و اختیارات کنفرانس

۱. بررسی تحولات سیاسی و مسایل مهم حزبی بر اساس برآورد و دعوت شورای مرکزی.
۲. ارائه پیشنهادات و راهکارهای مناسب در جهت رفع مشکلات و پیشبرد اهداف حزب و ارگانهای مربوطه.

#### ماده ۱۲. شورای مرکزی

۱. یاران شورای مرکزی، توسط کنگره انتخاب می گردند و بالاترین ارگان مسئول در فاصله بین دو کنگره هستند.
۲. کسانی می توانند در انتخابات شرکت کنند که:
  - مدت یک سال از یار بودن آنها گذشته باشد و اعتبارنامه آنها جهت شرکت در کنگره توسط شورای مرکزی تایید شده باشد.
  - شرایط و وظایفی را که کنگره تعیین میکند بپذیرند و به آنها عمل کنند.
۳. تعداد یاران اصلی شورای مرکزی و علی البدل در کنگره و بر حسب نیاز تعیین می شود.
۴. جم های شورای مرکزی هر دو ماه یکبار و جم های فوق العاده بنا به درخواست ۲/۳ یاران شورای مرکزی یا سخنگو برگزار می شود.
۵. تصمیمات شورای مرکزی در صورت توافق نیم + ۱ از یاران حاضر در جم ها قابل اجراء خواهد بود.

۶. مخارج شورای مرکزی از محل بودجه حزب تأمین می گردد.

### ماده ۱۳. وظایف و اختیارات شورای مرکزی

۱. مجری برنامه و تصمیمات، سیاست و استراتژی مصوب کنگره است.
۲. سازمان را به لحاظ سیاستگزاری و حزبی مدیریت میکند.
۳. تقسیمات کاری و مسئولیتهای درون تشکیلاتی را ایجاد، هدایت و رهبری میکند. این تقسیمات و مسئولیتهای عبارتند از:
  - . سخنگو ( پس از اتمام فرآیند انتخابات یاران شورای مرکزی در کنگره، سخنگو از میان نامزدها و از طریق فرآیند انتخاباتی مشابه، با رأی شورای مرکزی انتخاب می شود).
  - . کمیسیون تشکیلات
  - . کمیسیون روابط سیاسی و دیپلماسی و روابط بین الملل
  - . کمیسیون مالی
  - . کمیسیون انتشارات، آگاهی و آموزش
  - . اتحادیه زنان
  - . اتحادیه جوانان
  - . کمیته های کشوری/ محلی و دفاتر نمایندگی خارج از ایران
  - . ایجاد نهادها و تقسیمات کاری بر اساس نیاز.
۴. بررسی بودجه حزبی و طرق تهیه آن جهت ارائه به کنگره.
۵. رسیدگی به شکایات و انتقادات یاران و بررسی آنها .
۶. شورای مرکزی و سخنگو برای پیشبرد کارهایشان میتوانند از مشاور استفاده کنند. مشاور باید متعهد به حفظ اسرار حزب و برای پیشرفت و موفقیت بهتر حدی از طریق مشاوره تلاش کند. مشاور نباید حتما یار تشکیلاتی حدی باشد. شورای مرکزی وظایف و مسئولیتهای مشاور را در آیین نامه داخلی تعیین می کند.
۷. حق عزل و جایگزینی سخنگو.
۸. برگزاری پلنوم
۱۰. تشکیل ایجاد شورای مشاوران سازمان

۱۱. شورای مرکزی سازمان می‌تواند در صورت لزوم و به منظور پیشبرد امور مدیریتی، تسهیل فرآیند تصمیم‌گیری و ارتقای کارآمدی و اثربخشی فعالیت‌های سخنگو، نسبت به گسترش حوزه اختیارات و صلاحیت‌های حزبی او اقدام نماید.  
اعطای چنین اختیاراتی می‌تواند:

- مؤقت،
  - محدود و مشخص،
  - یا در صورت اقتضا، بلنمدت و تا زمان برگزاری کنگره بعدی حزب باشد.
- این اختیارات باید در چارچوب اساسنامه و با رعایت اصول دموکراتیک، شفافیت حزبی و پاسخگویی نهادی تعریف و اعمال گردند، به گونه‌ای که همزمان با افزایش کارآمدی مدیریتی، مانع از تمرکز بیش از حد قدرت و تضعیف مکانیزم‌های نظارتی در حزب نشوند.

#### ماده ۱۴. پلنوم

۱. نشست وسیع شورای مرکزی هر شش ماه یک بار بنا به درخواست سخنگو و یا اکثریت یاران شورای مرکزی برگزار میگردد.
۲. شورای مرکزی افراد یار در تقسیمات/ارگانهای حزب را بجهت مشاوره و تبادل نظر به پلنوم دعوت کند.
۳. پلنوم با شرکت دو سوم یاران اصلی شورای مرکزی رسمیت میابد.
۴. یاران علی‌البدل و مشاورین در پلنوم دارای رأی مشورتی هستند.
۵. وجود آجندا/دستور کار و گزارشات از ضروریات برگزاری پلنوم است.

#### ماده ۱۵. وظایف و اختیارات پلنوم

۱. بررسی گزارشات و پیشنهادات از طرف سخنگو و شورای مرکزی.
۲. بازنگری تقسیمات/ارگانها و مسئولیتهای حزبی.

#### ماده ۱۶. سخنگو

۱. بالاترین ارگان رهبری حزب در فاصله بین دو نشست شورای مرکزی است.

۲. بطور مداوم فعالیت دارد.

### ماده ۱۷. وظایف و اختیارات سخنگو

۱. از طرف شورای مرکزی انتخاب و تعیین میشود.
۲. سخنگو مسئول پیشبرد و اجراء تصمیمات شورای مرکزی است.
۳. گزارش کار خود را به شورای مرکزی و پلنوم ارائه میدهد.
۴. مسئول اداره امور حزب در کلیه ابعاد آن است و سرپرستی ارگانهای اجرایی حزب را بعهده دارد.
۵. مسئولین ارگانهای اصلی حزب از جمله مسئول تشکیلات، روابط خارجی، مالی، انتشارات را انتخاب و جهت تأیید به شورای مرکزی معرفی میکند.
۶. سخنگو در کمیسیون های حزب حق یار بودن و تصدی مسئولیت ندارد.
۷. سازمان را در رابطه با جریانهای سیاسی دیگر نمایندگی میکند.

### ماده ۱۸. واحدهای محلی، شهرستانی و کشوری

۱. این واحدهای جزو تشکلهای/ارگانهای حزب هستند که کمیته های آنان از طریق کنفرانسهای این مناطق انتخاب میشوند.
۲. کنفرانسهای این واحدها هر دو سال یکبار توسط یاران و یا نمایندگان آنها برگزار میشود.
۳. در صورت لزوم سخنگو میتواند در محلی اقدام به تشکیل واحدهای صنفی بنماید.
۴. سخنگو میتواند طبق صلاحدید خود و با مشورت شورای مرکزی واحدهایی را در هم تلفیق نماید.

### ماده ۱۹. کمیته بازرسی

۱. کمیته بازرسی مرکب از ۳ نفر است، که توسط کنگره انتخاب می گردند.
۲. کمیته بازرسی نظارت مستمر بر امور حزبی را دارد.
۳. کمیته بازرسی نتایج کار خود را به شورای مرکزی، کنفرانس سالانه و کنگره گزارش می کند.
۴. کمیته بازرسی میتواند از افراد متخصص بعنوان همکاران دائم یا موقت یاری بگیرد.
۵. کمیته بازرسی در هماهنگی با دیگر بخشهای حزب و تحت نظارت شورای مرکزی عمل می کند.

## ماده ۲۰. کمیته تهیه و تدوین برنامه و اساسنامه و دیگر اسناد حزب

۱. این کمیته توسط کنگره انتخاب می‌گردد و وظیفه آن بازبینی برنامه و اساسنامه و دیگر اسناد حزب جهت ارائه به کنگره است.
۲. گزارش کار این کمیته توسط شورای مرکزی دریافت و جهت تصویب به کنگره ارائه می‌شود.
۳. این کمیته میتواند از افراد متخصص جهت تسهیل کار خود یاری بگیرد.

## ماده ۲۱. کمیته انتخابات

۱. کمیته انتخابات مرکب از سه نفر است که توسط کنگره انتخاب می‌گردد.
  ۲. کمیته انتخابات افراد واجد شرایط را برای کاندیدای شورای مرکزی به کنگره پیشنهاد می‌کند.
  ۳. این کمیته نتیجه کار خود را به سخنگو و شورای مرکزی ارائه میدهد.
  ۳. پروسه انتخابات را در طی برگزاری کنگره مدیریت می‌کند.
- تبصره ۱ این کمیته مؤلف است که تمهیدات ویژه‌ای را در جهت حضور زنان و جوانان بمنظور شرکت در انتخابات ارگانهای رهبری بعمل آورد

## ماده ۲۲. شورای مشاوران حزب دموکراتیک یارسان

۱. حزب دموکراتیک یارسان از افراد، آگاه، خوشنام و دارای موقعیتهای متفاوت برای پیشبرد کار خود بعنوان مشاور بهره می‌گیرد.
۲. تشکیل شورا مشاوران از وظایف شورای مرکزی است.

## ماده ۲۳. امور مالی

۱. احتیاجات مالی حزب از طریق پرداخت حق یار بودن یاران و کمک نهادهای خیریه و کمکهای مردمی تأمین میگردد.
۲. مسئولیت کلی هزینه‌ها و دارائیهای حزب بعهده سخنگو است که توسط کمیسیون مالی مدیریت میشود.

## ماده ۲۴. انحلال حزب

۱. انحلال حزب دموکراتیک یارسان در صورت توافق ۲/۳ یاران حزب عملی می گردد و همان مجمع در مورد امور مالی و دارایی حزب تصمیمات لازم را اتخاذ می نماید.

## ماده ۲۵. انتخاب شعار حزب دموکراتیک یارسان

" آزادی، یکسانی، آرمان یارسانی " بعنوان شعار حزب انتخاب گردید.

## ماده ۲۶. تصویب و اجراء

حزب دموکراتیک یارسان با نام اختصاری حدی در تاریخ ۴ و ۵ ماه آوریل ۲۰۲۶ در طی برگزاری کنگره ۷ م – کنگره " ملیکا دستیاب " در شهر آکرشویس - نروژ برنامه و اساسنامه خود را به تصویب کنگره رسانید و مفاد برنامه و اساسنامه آن از تاریخ مذکور لازم به اجراء گردید.



پایان